זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת־תחקיר לפרשת רצח שהסעירה את המדינה בשנותיה הראשונות. רב־סמל חיים שמחון, איש טבריה, הובא בפני בית־הדין והואשם ברצח חיילת הנח"ל מירי ארצי, חברתו לשעבר. כתבת „העולם הזה" שהביאה גם את שירטוטי מקום הרצח, ליד בית־הקפה של עבאדי בטבריה, העלתה שרשרת של שאלות שהטילו ספק־מה באשמתו של רס"ר חיים שמחון *

השבוע לפני 25 שנה דיווח המדור „מכל העולם" בכתבה נרחבת, בלוויית תצלומים, את תולדות מאבק האדם על כיבוש פיסגת הגבוה והנישא בהרי התבל, האוורסט, שנכבש לפני 25 שנים ברגליהם של אדמונד הילארי, הכוורן מניו־זילנד, והנמר' טאנסינג, מטפס־הרים מנפאל.

בשער הגיליון: מאמן נבחרת ישראל בכדורסל, יעקב שאל־תיאל, שהצעיד את הנבחרת הישראלית שבהדרכתו לאחר המר־שימים בתולדות הכדורסל הישראלים עד כה, המקום החמישי באליפות אירופה לנבחרות לאומיות.

האם רצח חיים שמחון את מירי־ארצי? ✷ כיבוש פיסגת האוורסט ✷ המאבק למינוי מפקד חדש לש"ב ✷ דובר מישרד־החינוך על „העולם הזה"

„העולם הזה" 816
תאריך: 11.6.53

מנגנון

אוהדי אהוד

אם במדינות אחרות בעולם הגדול היתה מישרה ממשלתית נצחית כמעט, ובייחוד זו של פקיד גבוה, השבוע ניתנה הוכחה חותכת כי במדינת ישראל לא מובטח אפילו מעמדו של פקיד ממשלתי גבוה ביותר, כישרוני ואהוד על מנהליו.

אם היה במדינה פקיד ממשלתי שקשריו עם הממשלה ניראו נצחיים, היה זה אהוד אבריאל, איש מגנגון ותיק של ההגנה, שגריר ישראל בצ'כיה ובהונגריה, מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה ובאחרונה מנכ"ל האוצר. בתפקידו האחרון לא היה אבריאל מוצלח ביותר, לכל הדיעות. בן־גוריון הציע לשר־החוץ משה שרת לקבלו בחזרה למישרדו. שרת סירב לעבוד שוב עם אבריאל.

כשהרגיש אבריאל שהקרקע נשמטת ו־הולכת מתחת לרגליו, החל מפרסם בהארץ סידרת מאמרים על אירגונו המחודש של מישרד־האוצר. סידרה זו, שנכתבה כנראה בהשראתו הישירה של אבריאל עצמו, נו־עדה להוכיח לציבור את אי־יעילותם של המנכ"לים הקודמים של האוצר: דויד (דולק) הורוביץ וד"ר קורט מנדלסון. מא־מרים אלה עוררו רוגז רב בחוגי האוצר. ראש־הממשלה. באחד מימי השבוע שעבר הדי הרוגז הגיעו עד לפטרונו של אבריאל, התפרסמה בידיעות אחרונות רשימה ש־התכירה את אבריאל בתואר „וייצמן של הדור הצעיר".

אי־שיתוף־פעולה. אולם אהדה בו־לטת זו לא הועילה הרבה לאבריאל. בסופו של דבר הציע לו בן־גוריון למלא את מקומו של ראובן שילוח.

אבריאל, בעל ותק רב וניסיון *, סרב לקבל את המינוי. המקורבים אליו הסבירו את הסירוב בנימוק שהיחסים בין אבריאל לשר־החוץ לא היו מאפשרים לו למלא כראוי תפקיד זה.

מאחר שאבריאל היה חבר קיבוץ ועדיין הינו חבר בקיבוצו, נאות־מרדכי, לא היה כל צורך לדאוג לעתידו. הוא כבר החזיר את מישפחתו למשק, והראה נכונות לשוב לקיבוצו. הסביר השבוע ידיד אישי של אבריאל עוד מימי ההגנה: „מנוחה של כמה חודשים בקיבוץ לא תזיק לאהוד. הוא בטוח שיקראו לו שוב לתפקיד בזמן הקרוב ביותר."

אולם כמה ממתנגדיו המושבעים של אבריאל הבטיחו לדאוג שלא תהיה זו חופשה זמנית בלבד. אמר אחד מהם, קצת בצינות: „גם לנהוג טרקטור זה תפקיד לאומי."

מקומו של שילוח נמסר לאיש שהוחזר מאמריקה: גדעון רפאל, איש מפא"י, אחיו של מנהיג הפועל המזרחי **). גם רפאל, כמו אבריאל, בא מאוסטריה, וכמו אבריאל היה גם הוא איש קיבוץ (הזורע).

אדם אחר שהדבר לא ימצא חן בעיניו: איסר הלפרין ***) יורשו של איסר בארי, שחשב לרשת גם את ראובן שילוח.

* החלקים הלבנים בכתבה זו נעשו בידי הצנזורה הצבאית. יחד עם זאת מהווה הכתבה דוגמה לאופן שבו הצליחה מערכת **העולם הזה** לפרסם מידע בין־השורות על הנעשה בש"ב, ועל מאבק־הכוחות שבתוכו.

** יצחק רפאל.

*** מאוחר יותר, איסר הראל.

כדורסל

שני נצחונות בכיס אחד

(ראשה שער)

לפני שנה לערך ירד ממטוס ט־וו־א. בנמל התעופה לוד גבר בעל לבן־שיער, קל־תנועה, לחץ את ידי מקבלי פניו ב־חמימות. בדרכונו האמריקאי שהגיש ל־פקיד, היה רשום: טובי רסקין, מאמן כדורסל.

באותו רגע ידעו שני צעירים ישראלים, שהקדישו את כל מירצם במשך שנים ל־מישחק הכדורסל בארץ, כי חלומם הישן — אימון הנבחרת הישראלית על־ידם ו־נסיעתם עימה למישחקים האולימפיים ב־הלסינקי — נגוז. שני הצעירים היו יהושע רוזין ויעקב שאלתיאל, מאמני כדורסל, שניהם חברי מכבי תל־אביב. רוזין, ה־מבוגר יותר, היה מורו של יעקב.

בשנים שקדמו להקמת המדינה שימש רוזין המאמן הבלתי־מעורער של הקבוצה, שנחשבה מאז ומתמיד כטובה בארץ, דבר שבלם לא במעט את התקדמותו של שאל־תיאל. אחרי הקמת המדינה ראה יעקב בצבא כר נרחב לפעולה, וקבוצה בהדרכתו זכתה בגביע הרמטכ"ל.

על חודה של נקודה. במשך תקופה קצרה הניח שאלתיאל נדבך על נדבך, ובנה חומה מוצקת של קבוצות כדורסל צבאיות. לפני יותר משנה עמדה נבחרת הצבא להתמודד בפאריס עם נבחרת הצבא הצרפתי. היה זה טיבעי ששאלתיאל יאמן את נבחרת צה"ל. במשך זמן קצר הוא העלה את כושר אנשיו, וניצח במהלך ה־מסע כמעט את כל קבוצות הכדורסל ה־צרפתיות. נבחרת צה"ל נוצחה על־ידי נבחרת הצבא הצרפתי בהפרש של סל אחד.

כאשר הוחלט, השנה, להשתתף באליפות אירופה בכדורסל במוסקווה, היתה השאלה: מי יאמן את הנבחרת, רוזין או שאלתיאל? היתה זו שאלה עדינה ביותר: רוזין היה הוותיק, המקובל, האיש שהוליך את מכבי תל־אביב לניצחונות באירופה והעלה את הקבוצה לרמה נאותה. שאלתיאל, מאידך, היה כוח מינהלתי רציני. תבונתו הרבה ברגעים מכריעים, יכולתו בהצבת שחקנים ובניהול יעיל של המישחק היוו יתרונות מכריעים על־פני רוזין, שהיה ללא ספק מאמן טוב ממנו אך לקה בניהול המישחק.

רוזין ויתר. לא משום שניכנע לשיקו־לים. הסיבה היתה אישית: אשתו עמדה ללדת, והוא רצה להישאר בקירבתה. שאל־תיאל נסע למוסקווה. הוא לא היה הגורם הישיר לניצחונות המפתיעים שם.

כמעט מדליית־כסף. כאשר חולקו השבוע, לעיני 60 אלף צופים, באיצטדיון המוסקוואי דינאמו, מדליות זהב, כסף ו־ארד לשלוש הנבחרות הראשונות באליפות אירופה בכדורסל, עמדו 13 בחורים שחו־מים, בעלי גופיות כחולות ומכנסיים לב־נים ללא נוע, השקיפו אל לוח־התוצאות.

היה זה רגע דרמאתי לגבי הנבחרת ה־אלמונית, שחוללה סנסציה עולמית בטפסה במעלה הסולם ובהכניעה קבוצות אירופיות חזקות בשלב הגמר. עוד לפני ימים ספו־רים הביעו פרשני ספורט את דעתם כי ישראל עשויה לתפוס את המקום השני באליפות, אחרי ברית־המועצות החזקה. הם לא היו רחוקים מהמציאות. ישראל ערכה חזקות ממנה. ניצחה אותן. נותר לה ל־התמודד עוד עם נבחרות צרפת, רוסיה בליץ תוקפני על ארבע קבוצות שנחשבו תושבי ישראל, שחלו במשך השבוע ב־קדחת הכדורסל, היו חסרי־סבלנות, סובבו את כפתורי מקלט־הרדיו ללא הרף, ניסו לוודא את תוצאות המשחקים. המהלומה באה כקטיעות אבר מן הגוף. צרפת ניצחה את ישראל, המעיטה בכך את סיכוייה לת־פוס את המקום השני. שתי הגלולות המרות הנוספות, שבאו בהלם מידי נבחרות רוסיה והונגריה, נבלעו גם הן בדומיה. התגובה היתה כללית: „חבל."

היה זה סיום מעציב, לאחר שרשרת הניצחונות המפתיעים, למרות שהנבחרת תפסה את המקום החמישי באליפות, באותו מספר נקודות של הנבחרת שתפסה את המקום השני.

* רס"ר חיים שמחון הורשע בסופו של המישפט בדין. הוא שוחרר כעבור שנים אחדות לאחר בדיקה במכונת האמת. עדות זו הטילה ספק באשמתו, והפכה את שימחון הישראלי הראשון ששוחרר מן הכלא ב־זכות מכונה זו.

נבחרת הכדורסל הישראלית במוסקבה

עומדים, מימין לשמאל: דויד פרוסק (מנהל טכני), ראלף קליין, אברהם שניאור, משה דניאל, יעקב שאלתיאל (מאמן), מרסל חפץ, ראובן פבר, זכריה עופר, דויד הייבלום. יושבים: פרדי כהן, דן בוקסבוים, מרדכי ממון, יעקב וינר, שמעון שלח.

לדעתי

רוח־נעורים רעננה מנשבת בין דפי העולם הזה והיא, כמדומני, עיקר ייחודו. עורכיו, סופריו, ובעיקבותיהם רוב־רובם של קוראיו, הם בני־נוער. „הצעירים מי־טיבים לתכנן מלהעריך, לבצע מלייעץ, ו־לחדש מלהמשיך בישנות" — מימרה ישנה זו של פראנסיס בייקון נדרשת גם לגבי עריכת עיתונכם. התיכנון, הביצוע וה־חידוש הישגיכם הם, וראויים אתם להת־פאר בהם. אך האם היתה תיפארתכם תמיד גם בדרך הצד האחר? האם לא חטאתם לפעמים בחיפזון מסקנותיכם?

העולם הזה, ככל עיתון בישראל, נהנה מאחד ההישגים החברתיים שלנו בארץ, הגורם רגשות אושר לרבים מאזרחיה — חופש־הביטוי. זכות זו מנוצלת היטב על־ידי עורכיו, וכשאני קורא את רשימותיהם הנועזות של העורך וחבריו מהרהר אני: אכן, אורי אבנרי, עורך העולם הזה, יכול להיווכח שאורי אבנרי מחבר סיפרי מיל־חמת־השיחרור היה נחפז מדי במסקנותיו הקודרות לגבי חופש האזרח, באותה מדינה שיחד לחמנו לעצמאותה.

ראובן סיוון, קצין העיתונות וההסברה, מישרד־החינוך־והתרבות

כעבור 25 שנה

על „העולם הזה" כדעתי אז כדעתי עתה. עדיין מחזיק אני כדיעה שאין סכנה מרחפת על חופש האזרח בישראל. כיום הייתי משבח את „העולם הזה" על עמידתו האמיצה בעניין הי־שלום — שלום עכשיו! וחרי עניין זה, כסופו של דבר, הוא העניין הראש והראשון שצריך להעסיקנו. הוא בנפשנו.

ד"ר ראובן סיוון, ירושלים

אנשים

● **דויד** („סבא של יריב") **בן־גוריון** הופתע לא פחות מנכדו, מן המתנה ש־הוגשה לו בשעת חגיגת הבר־מצוה של יריב *), שהתקיימה לפני שבוע במועדון המסחרי והתעשייתי, תל־אביבי. המתנה: עוגת־ענק בצורת ספר, מעשה־ידי המומחה הידוע **מרדכי גרוס**. העיר אחד מהגו־כחים: „זה בוודאי טעים מאפלטון."

● ליריבו האחרון של בן־גוריון, **יגאל אלון**, נולדה בת. שמה: גוני.

* יריב בן־אליעזר.